18.9.2017

Opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijalausunto

Hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi Koulutusrahastosta annetun lain 5 ja 6 §:n muuttamisesta (HE 78/2017 vp) sekä erityisesti asiantuntijana kuullun Koulutusrahaston valiokunnalle antamasta lausunnosta 6.9.2017

Aika

valiokunnan kokous 19.9.2017 klo 12.15

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Opetus- ja kulttuuriministeriöltä on pyydetty lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi Koulutusrahastosta annetun lain 5 ja 6 §:n muuttamisesta (78/2017) sekä erityisesti asiantuntijana kuullun Koulutusrahaston valiokunnalle antamasta lausunnosta 6.9.2017. Opetus- ja kulttuuriministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa:

Hallituksen esityksen (78/2017) muotoilu koskien näyttötutkintoja

Toisen asteen ammatillista peruskoulutusta ja ammatillista aikuiskoulutusta koskeva lainsäädäntö uudistuu kun laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017) tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018. Ammatillista koulutusta koskeva lainsäädäntö on koottu yhteen lakiin. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annettu laki (680/1998) ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettu laki (681/1998) kumoutuvat. Ammatillisina tutkintoina voidaan nykytilaa vastaavasti suorittaa ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja. Kaikki ammatilliset tutkinnot ovat jatkossa osaamisperusteisia, ja tutkintojen suorittamisessa siirrytään yhteen suorittamistapaan.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 52 §:ssä säädetään osaamisen osoittamisesta. Ammattitaito ja osaaminen osoitetaan jatkossa tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa. Tätä osaamisen osoittamistilannetta kutsutaan näytöksi. Näytössä opiskelija osoittaa, kuinka hyvin hän on saavuttanut tutkinnon perusteissa määritellyn ammattitaidon tai osaamisen. Käytännön työtehtäviä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä. Näyttöä on mahdollista jatkaa toisessa työpaikassa tai työkohteessa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Näytöt korvaavat voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 §:n 2 momentissa tarkoitetut ammattiosaamisen näytöt ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 §:n 3 momentissa tarkoitetut tutkintotilaisuudet. Jatkossa siirrytään siis yhteen näyttöperusteiseen ja osaamisen hankkimistavasta riippumattomaan tapaan suorittaa tutkinto ja nykyisestä näyttötutkintojärjestelmästä luovutaan. Osoittamistapa vastaa pääpiirteissään nykyisten näyttötutkintojen tutkintotilaisuuksia.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) siirtymäsäännökset koskien ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) mukaisia todistuksia

Koulutusrahasto on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota lausunnon kohteena olevassa hallituksen esityksessä (78/2017) esitettyjen muutosten voimaantuloon ja voimaantulon yhteensopivuuteen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muutosten voimaantulon kanssa. Koulutusrahasto lausuu, että lausunnon kohteena olevan esityksen mukaan stipendiä koskevia uusia ehtoja sovellettaisiin stipendeihin, jotka myönnetään aikaisintaan 1.1.2018 suoritettujen tutkintojen perusteella. Edelleen Koulutusrahasto katsoo, että tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että 1.1.2018 tai sen jälkeen suoritetut tutkinnot olisivat stipendioikeuden piirissä vain, jos ne perustuisivat uuden ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaiseen tutkintoon.

Ammatillisen tutkinnon suorittamista ja tutkintotodistuksia koskevat yleiset siirtymäsäännökset

1 päivästä tammikuuta 2018 lähtien ammatillisia tutkintoja järjestävät, osaamisen arvioinnista vastaavat ja todistukset antavat sekä ammatillista koulutusta järjestävät koulutuksen järjestäjät, joilla on siihen opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä uusi järjestämislupa. Järjestämisluvat uudistetaan syksyn 2017 aikana.

Näyttötutkintojen järjestämissopimusten voimassaolo päättyy. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 140 §:n mukaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla asetetut tutkintotoimikunnat jatkavat toimintaansa 31 päivään heinäkuuta 2018 saakka. Tutkintotoimikuntien tehtävänä on antaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti todistukset suoritetuista tutkinnon osista, jotka on arvioitu ennen tämän lain voimaantuloa sekä tutkinnoista, joiden muodostumiseksi vaadittavat tutkinnon osat on suoritettu ennen ammatillista koulutusta koskevan lain voimaantuloa. Tutkintotoimikunnat hoitavat siis loppuun ainoastaan kesken olevat asiat eli käytännössä antavat todistukset ennen lain voimaantuloa kokonaan suoritetuista tutkinnoista ja tutkinnon osista.

Tutkintoa ei voi vuonna 2018 enää suorittaa näyttötutkintona tai ammatillisena peruskoulutuksena. Jatkossa tutkinto suoritetaan yhdellä tavalla eli osoittamalla osaaminen näytössä. Osaaminen osoitetaan ja arvioidaan sekä arviointia tarkistetaan ja oikaistaan ja arvosanaa korotetaan uuden lainsäädännön mukaisesti. Pääsääntö on, että 1 päivänä tammikuuta 2018 lukien eli ammatillisesta koulutuksesta annetun lain voimaantulon jälkeen todistukset annetaan uuden ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisina, vaikka opiskelija suorittaisi tutkintonsa vanhojen tutkinnon perusteiden mukaisesti.

Valtioneuvoston asetuksella ammatillisesta koulutuksesta tullaan säätämään todistusten sisältöä ja liitteitä koskevat siirtymäsäännökset. Asetusta ei ole vielä vahvistettu.

Asetuksen 26 §:ssä on tarkoitus säätää, että niiden opiskelijoiden, jotka ovat aloittaneet ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon suorittamisen ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla määrättyjen tutkinnon perusteiden mukaisesti, ja jotka eivät siirry suorittamaan tutkintoa uusien tutkinnon perusteiden mukaisina ammatillisesta koulutuksesta annetun lain voimaantulon jälkeen, todistuksiin merkitään tutkinnon osat sekä arvosanat vanhojen tutkinnon perusteiden ja ennen ehdotettavan asetuksen voimaantuloa voimassa olleen osaamisen arviointiasteikon mukaisesti.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain voimaantulon jälkeen tutkintotodistus ja todistus suoritetuista tutkinnon osista sisältäisivät suoritetut tutkinnon osat osaamispisteineen. Poiketen siitä, mitä asetuksen 14 §:n 1 momentissa on tarkoitus säätää todistusten sisällöstä, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla määrättyjen tutkinnon perusteiden mukaisesti ammatillista perustutkintoa, ammattitutkintoa tai erikoisammattitutkintoa suorittavien opiskelijoiden tutkintotodistukseen tai todistukseen suoritetuista tutkinnon osista ei sisälly osaamispisteitä, koska nykyisissä näyttötutkinnoissa ei ole osaamispisteitä.

Nykyisin ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 13 §:n mukaan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettu tutkintotodistus on kaksiosainen, ja se sisältää päättötodistuksen ja näyttötodistuksen. Jatkossa todistus olisi yksiosainen, eikä se sisältäisi näyttötodistusta. Nykyisin opiskelijan suorittamien ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettujen ammattiosaamisen näytöt ja niiden arvosanat ovat sisältyneet ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen mukaan tutkintotodistukseen sisältyvään näyttötodistukseen. Asetuksen 4 momentissa säädettäisiin, että jos opiskelija on aloittanut tutkinnon suorittamisen ennen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain voimaantuloa ja hänelle on annettu arvosanoja suorittamistaan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetuista ammattiosaamisen näytöistä, koulutuksen järjestäjän tulisi opiskelijan pyynnöstä antaa todistukseen erillinen liite, josta ilmenevät opiskelijalle annetut ammattiosaamisen näyttöjen arvosanat. Näin opiskelijan ennen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain voimaantuloa suorittamien ammattiosaamisen näyttöjen arvosanat eivät sisältyisi varsinaiseen tutkintotodistukseen, vaan niitä varten laadittaisiin erillinen asiakirja, joka olisi liitettävissä tutkintotodistukseen. Liite annettaisiin ainoastaan opiskelijan pyynnöstä.

Vuonna 2018 ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisia todistuksia siis voidaan antaa vain, jos tutkintotoimikunta antaa todistuksen ennen lain voimaantuloa kokonaan suoritetuista tutkinnoista tai tutkinnon osista. Muutoin todistukset ovat uuden lain mukaisia, mutta saattavat sisältää eroavaisuuksia osaamispisteiden ja liitteiden osalta edellä esitetyin tavoin.